

פרק ה -

מחויבויות שבין איש
לאשתו

זוגיות

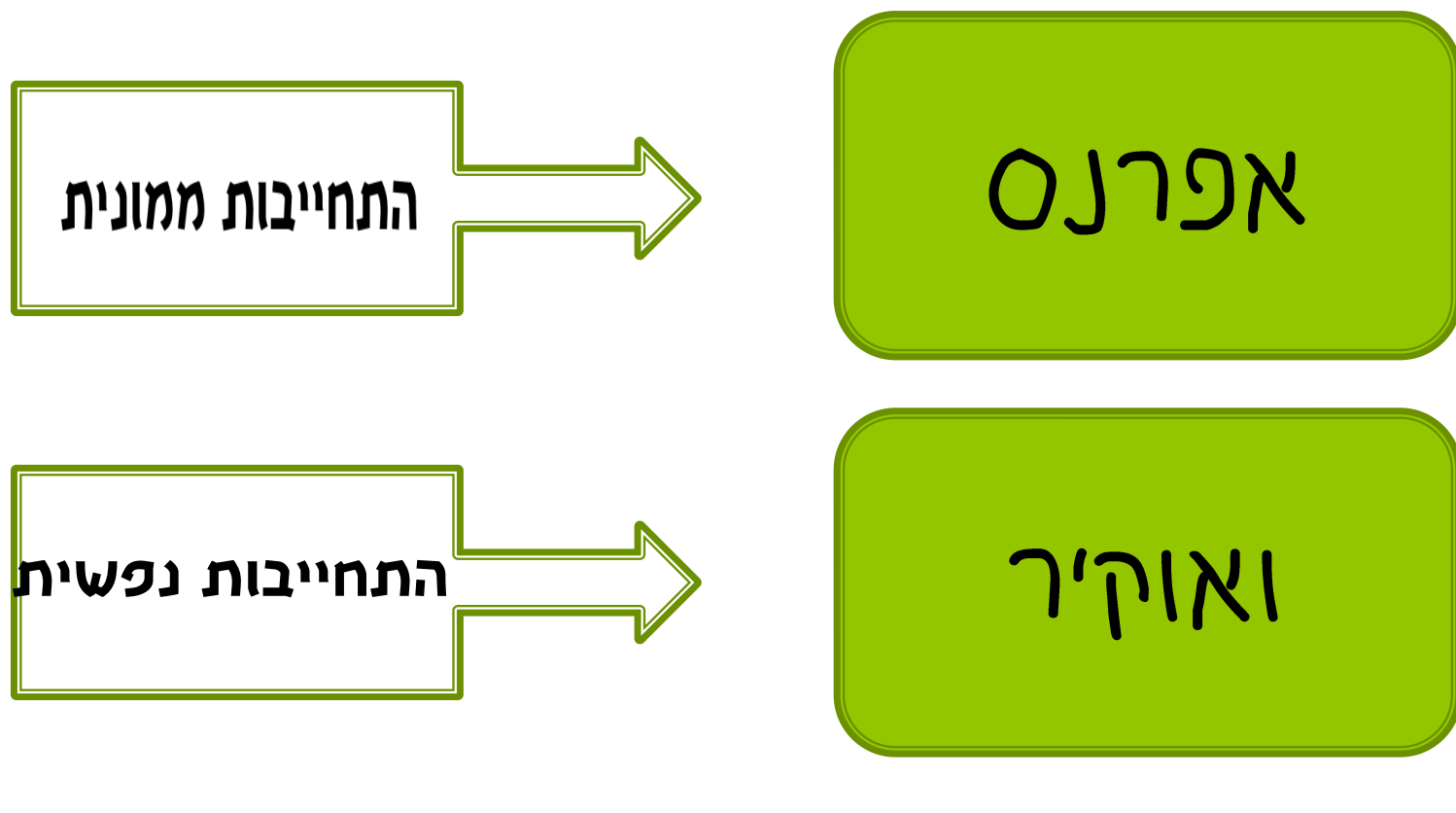
ברית

אהבה
ורגש

"ואני אפרנס ואכלכל ואוקיר..."

מתוך הכתובה

” אשתו כגופו ”

**אדם שמתחתן חייב לדאוג גם לאשתו כמו
שהוא דואג לעצמו.**

**מעתה אין כאן שניים
אלא אחד.**

”דרש רב עוירא:

מאי דכתיב: ”טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט”?

לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו,

וילבש ויתכסה במה שיש לו,

ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו.

שהן תלויין בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם”

מחויבויות האיש לאשתו:

עונתה

כסותה

שארה

מדאורייתא: ►

עיקר כתובה
ותוספת כתובה

מחז"ל: ►

קבורתה

פדיונה

רפואתה

תנאי כתובה

בניהם הזכרים ירשו את
כתובתה מלבד הירושה

התאלמנה-בנותיהם
נזונות מנכסיו עד
לארוסיהן

התאלמנה-תטב
בביתו ונזונת

בשטר הכתובה מופיעים:

ההתחייבויות מדאורייתא

עיקר הכתובה ותוספת הכתובה

לא מופיעים:

תנאי הכתובה

רמב"ם: "כל הדברים האלו אע"פ שלא נכתבו בשטר הכתובה,

ואפילו לא כתבו כתובה, אלא נשא סתם, כיוון שנשאה... זכתה

האשה בעשרה דברים שלה ואינן צריכין לפרש"

**בשני החיובים הראשונים מהתורה: שארה וכסותה, יש
שני כללים:**

**1. הכל כמנהג המדינה- לפי מנהג המקום והחברה
שחיים בה.**

2. עולה עימו ואינה יורדת-

א- לפי רמת החיים שהוא מרשה לעצמו

ב- לפי רמת החיים שהורגלה אליה לפני הנישואין.

▶ עיקר כתובה- הסכום הבסיסי שינתן לאישה במצב של סיום הנישואין (פטירה או גרושין)

- לבתולה- 200 זוז, סכום שיספיק לשנה בערך
- לאלמנה- 100 זוז, בהנחה שיש לה נכסים קודמים

▶ תוספת כתובה- סכום המשלים לסכום סביר עבור האישה. אין זו חובה, אך רווח המנהג לתת תוספת כתובה.

מחויבויות האשה לבעלה

- ▶ מחויבויות אלה לא נכתבו בכתובה, אך חכמים ח"ו נשים בחובות מסוימות כדי ליצור שותפות ואיזון במבנה הבית ותפעולו, כדי למנוע תחושה שרק האישה נושא בנטל החובות בבית ויבואו לידי איבה
- ▶ דברי חז"ל נותנים לנו את הגישה הנכונה למערכת היחסים. גם כשהמציאות השתנתה, דרך עיני חז"ל והעקרונות שהתוו לנו, נוכל להתאים את המחויבויות לזמננו (כפי שעשה הרב אריאל)

רמב"ם:

▶ כשנושא אדם אשה... יתחייב לה בעשרה דברים ויזכה בארבעה דברים...

▶ כל הדברים האלו אע"פ שלא נכתבו בשטר הכתובה ואפילו לא כתבו כתובה אלא נשא סתם, כיוון שנשאה זכה בארבעה דברים שלו... ואינן צריכין לפרש

מחויבויות האישה – זכויות הבעל:

▶ מעשה ידיה - משכורתה אם היא עובדת. וכן מלאכות הבית.

▶ מציאתה - אם מצאה אבידה, שלו

▶ פירות נכסיה בח"ה - נכסים שהגיעו אליה לפני או תוך כדי

הנישואין, יכל להנות מפירותיהם

▶ ירושתה - אם מתה בח"ו, יורש אותה. והוא קודם לכל אדם

בירושה

חשוב: כל מה שמקבל הבעל מהאשה, מיועד לפרנסת המשפחה

ולא לתועלתו האישית

משנה מסכת כתובות:

▶ "ואלו מלאכות שהאישה עושה לבעלה: טוחנת, אופה, מכבסת, מבשלת, מניקה את בנה מציעה את המיטות, עושה בצמה."

▶ מבנה נכון של הבית על פי המשנה:

□ הדאגה לפרנסת הבית מוטלת על האיש

□ החובה לנהל את הבית מוטלת על האישה

בעבר: שיתוף פעולה - הבעל קוצר את החיטה והאישה מכינה

מהחיטה את הלחם - האיש בחוץ, האישה בבית

▶ **חובת מזונות קודמת לחובת מעשה ידיה, על כן אם האישה אינה מסוגלת לעבוד, חובת האיש במזונותיה אינה מתבטלת.**

▶ **האישה יכולה לוותר על כל אחת מהזכויות וכנגד לא לתת את החובה המקבילה לבעלה. היא יכולה לומר: "איני ניזונת ואיני עושה"- אל תפרנס אותי, ואני לא אתן לך את משכורתני. אך האיש לא יכל לומר: "איני מזין ואיני לוקח".**

▶ **החובות כנגד הזכויות:**

➤ **מעשה ידיה כנגד מזונותיה**

➤ **פדיונה כנגד אכילת פירות נכסיה**

➤ **קבורתה כנגד ירושתו לכתובתה**

פירות נכסיה בחייה

■ נדוניה – הכסף והרכוש שהאישה מביאה לבית בעלה.

הן רכוש שהיה לה לפני הנישואין

והן רכוש שהיא רוכשת במהלך הנישואין כגון: ירושה.

קרן- ערך הרכוש עצמו. שייך לאישה.

הפירות- הרווח מהרכוש. לאיש זכות להשתמש בו לצורכי המשפחה

ההלכה מבחינה בין שני סוגי נכסים שהביאה איתה האישה בעת נישואיה:

נכסי צאן ברזל ✓

נכסי מלוג ✓

נכסי צאן ברזל:

- ▶ נכסים שהאישה מביאה עם נישואיה.
 - ▶ הם נרשמים בכתובה.
 - ▶ הם ברשותו וקני"נו של הבעל והוא מקבל עליהם אחריות ועושה בהם כרצונו.
 - ▶ עם פקיעת הנישואין מקבלת האישה את שווי הנכס לפי מה שנקבע בכתובה.
 - ❖ אם ערכם עלה - הרווח של הבעל
 - ❖ אם ערכם פחת - על הבעל להשלים מכיסו את ההפרט החסר
- **עבור האישה, נכסים אלה יציבים כברזל, ומכאן שמם**

נכסי מילוג:

- ▶ נכסים שהאישה מביאה עם נישואיה.
- ▶ הם לא נרשמים בכתובה.
- ▶ הקרן נשארת בבעלות האישה, והבעל זכאי להנות מן הפירות
- ▶ עם פקיעת הנישואין מקבלת האישה את שווי הנכס לפי שוויים בעת פירוק הנישואין
 - ❖ אם ערכם עלה - הרוויחה
 - ❖ אם ערכם פחת או שאבדו מן העולם - הפסידה
- ▶ **מילוג פירושו תלוש. כשם שהפירות תלושים מן הקרקע, כך הכסף שממנו נהנה האישה, אינו פוגע בקרן עצמה.**

▶ לפני הנישואין יכולים בני הזוג להחליט אילו נכסים יהיו נכסי צאן ברזל ואלו יהיו נכסי מילוג.

▶ כל נכס שהאישה ירשה או קיבלה לאחר נישואיה, נכלל בנכסי מילוג.

הכתובה - מבנה ומטרה:

- ▶ כתובה- שטר בו רשומות ההתחייבויות של האישה לאשתו בזמן הנישואים וכן במצב של פירוק הנישואין (בשל מיתת הבעל או גרושין)
- ▶ המטרה: להבטיח סכום ראשוני שיסייע לאישה במצבה החדש כאלמנה או גרושה.
- ▶ חכמים תיקנו סכום זה כדי שלא תהא האישה קלה בעיני בעלה לגרשה.
- ▶ חובה זו קיימת אף אם לא כתב כתובה, וזה מתוקף תקנת חכמים- "תנאי בית דין".
- ▶ במקרה שהכתובה אבדה, חובה להזדרז לכתוב כתובה חדשה, הנקראת כתובה דאירכסא (אירכסא = האבודה).

במהלך הדורות השתכללה התקנה גם בנוגע ליכולת המימוש שלה:

► "עד שבא שמעון בן שטה ותיקו, שיהא כותב לה כל נכסי אחריו לכתובתה" - נקבע שהאיט משעבד את הפציו לשם מימוש ההתח"בות שלו.

"נכסי דלא נ"די" - נדל"ן, קרקעות.

► בתקופת הגאונים הוסיפו שלא רק קרקעות הבעל יהיו משועבדים לפרעון הכתובה, אלא גם המטלטלין.

"נכסי דנ"די" - מטלטלין

הזכות הממונית של האישה לאחר גירושין

או פטירת האישה:

▶ מסכת כתובות: "בתולה - כתובתה מאתיים (זוז),
ואלמנה - מנה (=מאה זוז)"

▶ עיקר כתובה - הסכום הבסיסי שהבעל צריך לתת לאישה בפירוק הנישואין. סכום זה שווה כיום כמה מאות שקלים. סכומים אלה אינם מספיקים בד"כ לאישה כדי לפרנס אותה במשך שנה, ולכן תיקנו חכמים שהאישה חייב בסכום כסף נוסף.

▶ תוספת כתובה - הסכום הנוסף על עיקר הכתובה. והוא נזכר בכתובה עצמה. אין היא חובה, אך תוספת זו רווחת בקהילות ישראל.

► כיוון שהסכומים האלה לא מספיקים (סך תוספת הכתובה מאבד מערכו בשל תנאי הכלכלה המשתנים), ואין את ההגנה על ביטחונה הכלכלי של האישה, מקובל כיום ברוב מקרי הגירושין, שעושים הסכם גירושין מפורט שבו מחשבים את הסכום שיספיק לאישה.

► חוק המדינה הנוהג כיום בבית הדין הוא לחלק את הרכוש בין בני הזוג. בקרב רוב הזוגות הרכוש רשום כמשותף, כך שלכתחילה הוא שייך לשניהם.

נוסח הכתובה:

▶ במשרד הרבנות יש שני טופסי כתובות נפוצים: נוסח אשכנז ונוסח ספרד.

▶ הכתובה ניתנת לזוג עפ"י המוצא של התן.

▶ לכתובה יש ארבעה חלקים:

1. פתיחה

2. התח"ביות האיט לאיטה

3. שעבודים

4. קנ"ן ושבועה. חתימת העדים וחתימת התן

1. פתיחה:

בפתיחה כתובים:

○ הזמן והמקום שבו נערכה התמונה

○ שמותיהם של בני הזוג.

2. התחייבויות האיש לאישה:

- ▶ האיט מתח"ב לדאוג לפרנסה ולח"ים כמשפחה.
- ▶ בחלק זה מסדירים את מצב האישה במקרה שתיטאר לבדה
(בגלל פטירת הבעל או גרוטיון)
- ▶ פירוט הנדוניה - הרכוש שהאישה מביאה איתה לביתם
המשותף.

3. שעבודים:

- ▶ הא"ש מטעבד תפצ"ם מנכס"ו כדי ש"וכל לממש (= לק"ים)
את מה שהתח"ב בכתובה.

4. קניין ושבועה:

- ▶ האיט מתח"ב בפני עדים במעטה קניין (מעטה הבא לחזק את ההבטחה) לקיים את כל מה שכתוב בכתובה, ובחלק מהעדות החתן גם נשבע על כך.
- ▶ קניין סודר - אחד העדים מקנה סודר (מטפת או כל הפץ, לדוגמה: עט) לחתן עבור ובעם הכלה, והחתן מקבלו וזוכה בסודר, ובכך מתח"ב ומשתעבד בכל חיוביו.
- ▶ בסוף שטר הכתובה העדים חותמים על הכתובה, וגם החתן מוסיף את חתימתו.